

Žitavského, který modifikovaně přejali také kronikáři a legendisté karlovské doby. Posledním příspěvkem je sonda Kláry Benešovské, která usouvztahuje zmínky o pěti důležitých stavbách ve zbraslavském textu se současnými umělecko-historickými i archeologickými poznatky.

Je zřejmé, že anotovaný sborník má smysl především jako představení domácího bádání o Zbraslavské kronice německému publiku. To české má k dispozici detailnější a obsáhlejší verze zde publikovaných studií z pera Kláry Benešovské, Marie Bláhové či Kateřiny Charvátové. Také v případě Martina Nodla našinec spíše než po překladu sáhne po textu z jeho *Tří studií o době Karla IV.* či po jeho „téměř doslovném znění“ vydaném o rok dříve. Velká prodleva mezi odevzdáním příspěvků a jejich vytištěním také zapříčinila, že v textu Anny Pumprové se neodrazilo její v roce 2013 již tříleté působení v grantu zaměřeném právě na nové kritické vydání Zbraslavské kroniky. Podobný osud potkal příspěvek Roberta Antonína, když současně se sborníkem vyšla jeho kniha *Ideální panovník českého středověku*, které dá český čtenář přednost. Ostatně i zahraniční odborníci budou mít brzy k dispozici její anglický překlad.

Je nutné poznamenat, že i pro německy mluvící mediévisty je použitelnost sborníku snížena. Na vině je nedotažená, resp. absentující redakční práce. Krátký text Stefana Albrechta nemůže nahradit seriózní předmluvu; přitom úvodní studie, která by shrnula základní rysy a problémy bádání, a především pojmenovala specifika jejich národních diskurzů, jde zoufale chybí. Příspěvky Bláhové, Hilsche či Pumprové ji nahrazují jen částečně. Zahraniční čtenář tak nutně narazí na terminologické a metodologické nesrovnalosti, které zůstaly „ztraceny v překladu“. Také z výše uvedených důvodů svazek obsahuje texty rozdílné strukturou i rozsahem – od již zmíněných kritických přehledů bádání po problémově zaměřené texty, od studií, které Zbraslavskou kroniku sotva tematizují, po ty zaměřující se výhradně na její úryvky.

Na vrub editora padají také formální nedostatky. Vedle absence rejstříků se jedná o chyby v poznámkách pod čarou a celkové rozkolísanost jejich zápisu. Cílové publikum neocení ani rozsáhlé latinské a staročeské citace, které některé příspěvky obsahují. Citelně chybí také seznam základní literatury; mapa, která v úvodu knihy zobrazuje geografický horizont kroniky – s výjimkou posledního příspěvku se jedná o jediný obrazový doprovod – zmenšením a převodem do odstínů šedi prakticky ztratila vypovídací hodnotu.

Překlad Zbraslavské kroniky, výjimečně obsáhlého a tematicky košatého díla, do mateřského

jazyka jejich sedm set let vzdálených autorů je záslužným a obdivuhodným počinem. Přínos i problémy doprovodného svazku pak podtrhují nutnost vést další výzkum předkarlovské doby na společně středoevropské úrovni.

JAN KREMER

Monumenta Germaniae Historica. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum.
Bd. VII/1. *Dokumente zur Geschichte des Deutschen Reiches und seiner Verfassung 1336–1339*, ed. Michael MENZEL, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2013

490 s., ISBN 978-3-447-10042-7

Monumenta Germaniae Historica. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum.
Bd. XII. *Dokumente zur Geschichte des Deutschen Reiches und seiner Verfassung 1357–1359*, edd. Ulrike HOHENSEE – Mathias LAWO – Michael LINDNER – Olaf B. RADER, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2013

778 s., ISBN 978-3-447-06996-0

Po delší odmlce byly roku 2013 v rámci *Constitutiones et acta publica imperatorum et regum*, která tvoří jednu ze sekcí právních pramenů MGH, publikovány dva objemné svazky týkající se listin římsko-německých panovníků ze 14. století. První z nich, jenž přináší regesta listin císaře Ludvíka IV. Bavora (1314–1347) pro léta 1336–1339, zpracoval Michael Menzel z berlínského pracoviště MGH. Jedná se o úvodní ze tří plánovaných částí sedmého svazku *Constitutiones*, který pokrývá závěrečná léta Ludvíkovy vlády. Navazuje tak na předchozí svazek VI/2 (1331–1335), který byl ve třech částech publikován v letech 1989–2003 (dodatky a rejstříky 2014).

Ve svazku je chronologicky zpracováno celkem 700 kusů listin, z nichž odhadem asi dvě třetiny představují úplné edice textu, zbylou část tvoří regesta s odkazem na starší vydání. Skladba zařazených listin je rozmanitá, jde o řadu privilegií a výsad, rozhodčích nálezů, mandátů, smluv či zemských mírů. Z významných témat

je v editovaných písemnostech zastoupen především Ludvíkův dlouholetý zápas s papežskou mocí. Mnoho listin se tak týká jednání s papežem Benediktem XII. ohledně zrušení klatby a interdiktu, který nad Ludvíkem Bavořem a jeho spojenci vyhlásil předchozí papež Jan XXII. Edice mimo jiné obsahuje tři významné dokumenty z roku 1338, které vymezují mocenský a právní vztah mezi císařem a papežem a také povahu moci a legitimacy císaře v Říši (*Fidem catholicam, Licet iuris, Rhenser Weistum*). Další významnou skupinu dokumentů tvoří listiny týkající se diplomatických jednání s francouzským králem Filipem VI. a anglickým králem Eduardem III. ohledně spojení. Četné listiny se týkají také složitých vztahů Ludvíka Bavořa k Janovi Lucemburskému a vůbec celému lucemburskému rodu.

Edice je zpracována podle standardních pravidel platných pro novější svazky MGH, jednotlivé záhlavní registry obsahují podrobné odkazy na prameny (včetně údajů o pečetích a kancelářských poznámkách), starší edice a regesta. Doprovodný aparát tvoří vedle soupisu institucí, kde jsou uloženy předmětné písemnosti, také soupis zkratek, literatury a závěrečný rejstřík osobních jmen a zeměpisných názvů.

Druhý z vydaných svazků se věnuje listinnému materiálu z doby vlády Karla IV. a zachycuje období 1357–1359. Karlovy listiny jsou vydávány v chronologické řadě v rámci *Constitutiones* od roku 1910, kdy byla publikována první část osmého svazku. Datem Karlova úmrtí bude tato řada MGH ukončena. Také v tomto případě byl nový svazek vydán se značným odstupem od předešlého dílu (1978–1988 a 1992 rejstříky) a byl zakončen edicí Zlaté buly (1356/57). V úvodu editoři objasňují některé okolnosti obnovení edičních prací (mj. znovuuštění pracoviště MGH v Berlíně v roce 1994) včetně diskuze nad koncepcí dalšího pokračování *Constitutiones* pro dobu Karla IV. Hlavní otázkou jsou kritéria, která musí dokumenty splňovat, aby mohly být zařazeny do dané edice zpřístupňující zejména panovnícké listiny jako abstraktní právní, resp. normativní texty; stručně se v této souvislosti zabývají sémantikou výrazu *Verfassung*, a tedy tím, co vlastně z právních, resp. ústavních dějin tento pojem zahrnuje.

Edice obsahuje celkem 597 chronologicky řazených položek (a čtyři dodatky) převážně v podobě plných textů, z nichž většinu tvoří různá privilegia, mandáty a listy vydané císařskou kancelář. Jen menší část zařazených listin má jiného vydavatele, a to zejména z řad kurfiřtů a říšských knížat. Jazykem vydaných listin je převážně latina a němčina, výjimečně také francouzština.

Mezi dokumenty se pochopitelně nacházejí četná bohemika, na která je ovšem pouze odkazováno, pokud se týkají čistě českých zemí a jsou zařazena v ediční řadě RBM. Stejně tak je odkazováno i na jiné specializované edice, jakou je například ediční řada *Urkundenregesten zur Tätigkeit des Deutschen Königs- und Hofgerichts*. Součástí edice je vedle soupisu příslušných archivů (včetně několika českých) také soupis zkratek, literatury, rejstřík osobních jmen a zeměpisných názvů a rejstřík latinských, německých a francouzských výrazů.

Oba publikované svazky představují významný přínos nejen k poznání právních a ústavních dějin Svaté říše římské, ale i širšího evropského prostoru ve 14. století.

DALIBOR JANIŠ

Urkundenregesten zur Tätigkeit des Deutschen Königs- und Hofgerichts bis 1451. Band 10. Die Zeit Karls IV. 1372–1378, ed. Ekkehard ROTTER, Böhlau Verlag, Köln – Weimar – Wien 2014 (= Quellen und Forschungen zur höchsten Gerichtsbarkeit im alten Reich, Sonderreihe)

600 s., ISBN 978-3-412-22435-6

Jedním z významných prvků vladařských pravomocí středověkých římských králů a císařů byla jejich pravomoc soudní. Její formování spadá již do franského období, pevnější podobu získala za Fridricha II., který při dvorském soudu zřídil úřad dvorského soudce. Ediční řada vydávaná Akademií věd a literatury v Mohuči, která formou listinných registů zpřístupňuje v chronologické řadě dokumenty týkající se dvorského soudnictví římsko-německých panovníků, je relativně nová, neboť první svazky byly publikovány ve druhé polovině osmdesátých let 20. století. Edice pokrývá časové období od nástupu Konráda I. na trůn v roce 911 až do roku 1451, kdy byl dvorský soud nahrazen soudem komorním, který ale na rozdíl od roku 1495 zřízeného říšského komorního soudu zůstal součástí panovníckého dvora. Jednotlivé svazky nebyly publikovány přísně chronologicky, edice v současné době dospěla svým 16. svazkem v úplnosti k roku 1406.

Recenzovaný svazek zahrnuje závěrečná léta vlády Karla IV. a vyplnil tak mezeru mezi předchozími čtyřmi karlovskými svazky publikovanými v letech 1990–2003 a čtyřmi svazky z doby